

**ІВАН НЕБЕСНИЙ «ЗГАДУЮЧИ» –
ХОРОВИЙ ЦИКЛ НА ОСНОВІ УКРАЇНСЬКИХ МОЛИТОВ**

Творчість українських композиторів, народжену війною, умовно можна поділити на дві категорії: поява першої спричинена гострою емоційною реакцією митця на жакливі події, друга – узагальнює трагічно-травматичний досвід. Хоровий цикл «...Згадуючи...» Івана Небесного належить до другої категорії музичних творів. Це три молитви-звернення до Вищих Сил, прохання про порятунок людства.

Прем'єра циклу відбулась 30 квітня 2023 р. на концерті «Пробиваючись до світла» на Ukrainian Art Festival «Bouquet Kyiv Stage» (Тбілісі, Грузія) та 7 жовтня 2023 р. на XXXIV Міжнародному фестивалі «Київ музик фест» (Київ, Україна) у виконанні камерного хору «Київ» під орудою народного артиста України Миколи Гобдича. Тонке відчуття диригентом авторського тексту було підтримане звучанням провідного хорового колективу. Емоційним співчуттям відповіла слухацька аудиторія на ліризм молитовних піснеспівів І. Небесного.

Це не перша рефлексія композитора на події російсько-української війни. 2014 р. з'явився «Меседж з України» – твір для електрогітари, чоловічого хору та симфонічного оркестру – наратив сьогодення, партитура якого відтворює звукову семіосферу воєнних подій. Соло електрогітари уособлює у собі голос понівеченої, але нескореної України.

Хоровий цикл «...Згадуючи...» складається з трьох частин: «Молитви ранішніх намірів», «Молитви воїна», «Молитви до Ангела Хоронителя». У піснеспівах відсутня глорифікація Бога, натомість м'яко та обережно виражена сфера прохання, яка визначає сакральність промовлених слів: я прошу про підтримку, допомогу.

Сердечність, заглиблення в себе, ввічливе ставлення до своєї землі, закарбовані у ментальності нашого народу, є одними з основних рис творчості І. Небесного. Вони реалізовані у хоровому циклі «...Згадуючи...» на рівні вербальної та музичної мови й мовлення.

На рівні *вербальної мови* зазначаємо пильну увагу композитора до семантично найважливіших стійких формул канонічного тексту: *Вірую; Господи; Господи, дай нам силу; Господи, помилуй їх; Господи, помилуй і збережи їх*. Остання лексема, проспівана у «Молитві воїна» жіночим складом у довільному порядку, темпі *ad libitum*, перетворюється на моління мільйонів українських жінок про порятунок воїнів. На рівні *вербального мовлення* закінчення фраз позначені трьома крапками, що потрактовуємо як незавершеність, перерваність висловлювання, намагання продовжити молитву. На рівні *музичної мови* молитовний стан позначений нешироким діапазоном хорових та партії солістки. Мелодія соло сопрано («Молитва ранішніх намірів», «Молитва воїна») спирається на оспівування першого й другого ступенів із зупинкою на останньому; має речитативно-декламаційний характер, що наближає її до розмови з Богом. У хорових партіях переважає поступовий рух, довгі тривалості, які відтворюють внутрішній спокій, зосередженість. Кульмінаційна зона у першому піснеспіві позначена зміною музичних подій: поліфонізацією фактури, розширенням діапазону партій сопрано й тенорів, появою тривалого висхідного руху (фігури анабазис, що символізує сходження, радість). Так, закінчення «Молитви ранішніх намірів» осяяне світлом оптимізму, яке продовжується у «Молитві воїна» (закінчується в однойменному мажорі) та «Молитві до Ангела Хоронителя» (весь твір звучить у мажорі). На рівні *музичного мовлення* молитовний стан позначений динамікою у межах *mp – mf*, гнучкою реалізацією темпоритму (партитура рясніє авторськими вказівками *poco accelerando, poco ritenuto*,

molto rubato, a tempo, що супроводжується деталізацією динаміки). А головне, тоном спілкування із Всевишнім та Ангелом-охоронцем (на це вказує музика та авторські підказки *спокійно, без зайвих емоцій, з внутрішньою строгістю; медитативно, з внутрішнім спокоєм; з надією, сподіваючись; поступово драматичніше, з елементами войовничості; з внутрішнім спокоєм; витончено, тендітно, з делікатністю; піднесено, з елементами урочистості*).

Хоровий цикл «...Згадуючи...» І. Небесного суголосий «Хоралу» (2022), «Молитві до Пресвятої Богородиці» (2022) Г. Гаврилець, «Сльозам» (2023), Трьом духовним піснеспівам (2023) В. Сильвестрова, «Гімну Богородиці» В. Польової, що звучали в згаданих на початку концертних програмах. У їх сакральному слові – моління про порятунок людства.

Список використаних джерел і літератури

1. Верещагіна-Білявська О. Образ людини і світу в сучасній музиці: антропологічні виміри творчості українських композиторів у соціокультурному континуумі. *Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія*. 2024. Вип. 47. С. 90–98.

2. Небесний Іван Васильович. *Музичний світ*. URL: <https://musical-world.com.ua/artists/nebesnyj-ivan-vasylovych/> (дата звернення 15.06.2024).

3. Якимчук О. Роль музики Івана Небесного у виставі «У неділю рано зілля копала...». *Наукові збірки ЛНМА ім. М. Лисенка*. 2024. Вип. 51. С. 56–61.

ФЕДОРНЯК Наталія

кандидат мистецтвознавства, викладач,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна)

ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОПІСЕННОЇ СПАДЩИНИ У СЕРЕДОВИЩІ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ ГУРТІВ «РУШНИЧОК» ТА «СИНИ СТЕПІВ», КАНАДА)

Український музичний фольклор на теренах Північної Америки через відсутність природного середовища побутування втратив первинну самотність і зазнав асиміляційних процесів. Одним із напрямів його функціонування в середовищі української діаспори є трансформація народнопісенного виконавства в естрадно-сценічних формах в умовах масової культури, тобто аранжований виконавський фольклоризм [2, с. 214], зокрема у творчості вокально-інструментальних гуртів.

Одними із найбільш популярних вокально-інструментальних колективів Північної Америки 1970-х рр. були гурти «Рушничок» та «Сини степів» із Монреалю (Канада), творчість яких стала стимулом до відродження й популяризації українського музичного фольклорного генофонду. Метою їх створення було прагнення зберегти українську культуру та мову, що проявилось і в проукраїнських назвах новостворених колективів («Рушничок», «Сини степів»), і в репертуарній політиці: українські народні пісні стали основним репертуарним джерелом.

У грудні 1969 р. 20-річні діти українських емігрантів, виховані в українському середовищі, студенти місцевих вузів Андрій Гарасимович (гітара, вокал), Юрій Штик (бас-гітара, вокал), Євген Осідач (акордеон, вокал) та Степан Андрусак (барабани, вокал) спонтанно організували ансамбль «Рушничок». Талант музикантів, сприйняття ними нових музичних тенденцій, використання тогочасних досягнень у музичній техніці та вдала презентація перед аудиторією сприяли надзвичайній популярності українського